

2k LA

Res Publica

Gaius Julius Caesar

Volumen Secundum

Uddrag fra *Commentarii de bello Gallico*

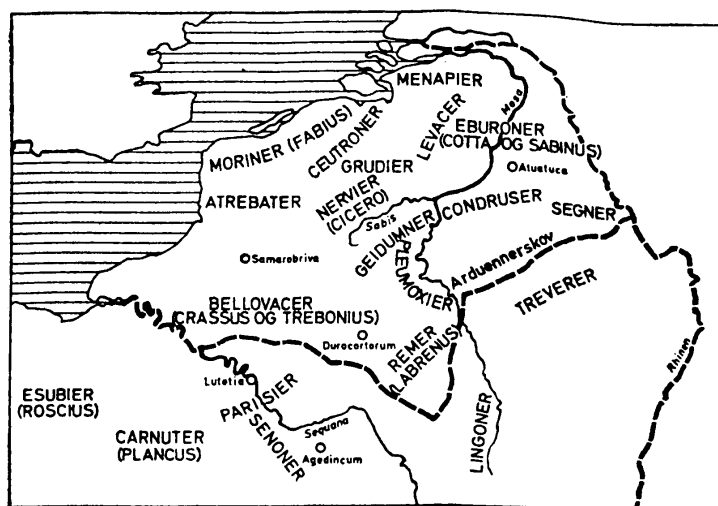
Efterår 2023

Del 3: Uddrag af Belgernes oprør, 54 f.Kr.

(Gaius Julius Caesar: *Commentarii de bello Gallico*, 5.44)

I årene 57-55 underlagde Cæsar sig hele Gallien. I foråret og sommeren i 54 f.Kr. lavede Cæsar en ekspedition til Britannien, hvor han og hans soldater mødte hård modstand fra befolkningen. Efter en del træfninger valgte Cæsar at trække sine tropper tilbage over Den Engelske Kanal og bringe sin hær i vinterkvarter.

24. Da skibene var trukket på land og Gallernes landdag i Samarobriva var overstået, skulle han lægge hæren i vinterkvarter; men da det havde været tørke det år og høsten derfor var blevet ringere end sædvanlig, blev han nødt til at fordele legionerne ud til flere stater end i de foregående år. Een blev lagt hos Morinerne under kommando af legaten Q. Fabius, en anden hos Nervierne under Q. Cicero, en tredje hos Esubierne under L. Roscius; en fjerde under T. Labienus lod han gå i kvarter hos Remerne ved grænsen til Trevererne. Tre lagde han hos Belgerne under kommando af kvæstoren M. Crassus og legaterne Q. Munatius og C. Trebonius. Een legion, som han for ikke så længe siden havde udkrevet i landet nord for Pofloden, samt yderligere fem kohorter sendte han til Eburonerne, af hvilke størstedelen bor mellem Mosa og Rhinen, og som dengang blev regeret af Ambiorix og Catavolcus. Befalingen over denne styrke overdrog han til legaterne Q. Titurius Sabinus og L. Aurunculeius Cotta. Ved at fordele legionerne på denne måde mente han lettest at kunne komme over vanskelighederne med kornforsyningen. Trods denne spredning lå alle disse legioners vinterkvarter inden for en strækning af 100 mil, når man ser bort fra den legion L. Roscius havde kommandoen over, og som lå i det sikrest pacificerede og roligste distrikt. Selv besluttede han at blive i Gallien så længe indtil han var sikker på, at alle legioner var installeret og lejrene var bygget færdige.

Skuepladsen for Belgernes oprør i efteråret 54 f.Chr.

To germanske høvdinge, Ambiorix og Catavolcus, der egentlig var romernes allierede udnytter den spredte romerske hær og angriber de to legater, Cotta og Sabinus i deres lejr hos Eburonerne. Efter en hård belejring vinder Ambiorix og Catavolcus, og det meste af den romerske garnison bliver udslettet.

38. Jublende over sejren drog Ambiorix straks af sted med sit rytteri til Atuaturerne, Eburonernes nærmeste naboer; han red hele natten og næste dag og lod fodfolket følge efter. Atuaturerne blev begejstrede ved at høre, hvad han fortalte. Den følgende dag nåede han til Nervierne, som han opfordrede til at benytte lejligheden til definitivt at gøre sig frie og hævne sig på Romerne for de krænkelser der var overgået dem; to legater var dræbt og en stor del af hæren tilintetgjort, fortalte han; det var ingen sag ved et pludseligt overfald at gøre det af med den legion der overvintrede under Q. Ciceros kommando; han erklærede sig beredt til at hjælpe dem. Nervierne lod sig let overtale.

39. Der blev derfor straks sendt bud til Ceutronerne, Grudierne, Levacerne, Pleumoxierne og Geidumnerne, der alle hørte under Nervierne; de samlede så mange folk de kunne og kastede sig mod den intetanende Ciceros lejr - han havde endnu ikke hørt om Sabinus' død. Også her gik det, som man kunne vente, at en del soldater, der var ude i skoven for at hente brændsel og tømmer til forskansningerne, blev overrasket af de pludseligt opdukkende fjendtlige ryttere. De blev omringet, og Eburonerne, Nervierne, Atuaturerne og desuden disse folks forbundsfæller og vasaller begyndte med store styrker angrebet på den romerske lejr. Vore folk væbnede sig øjeblikkelig og besatte volden. De holdt med nød og næppe angriberne fra livet den første dag, for fjenden trængte voldsomt på i håb om at opnå en hurtig afgørelse og i tillid til, at hvis de vandt her, ville de for fremtiden altid kunne vinde.

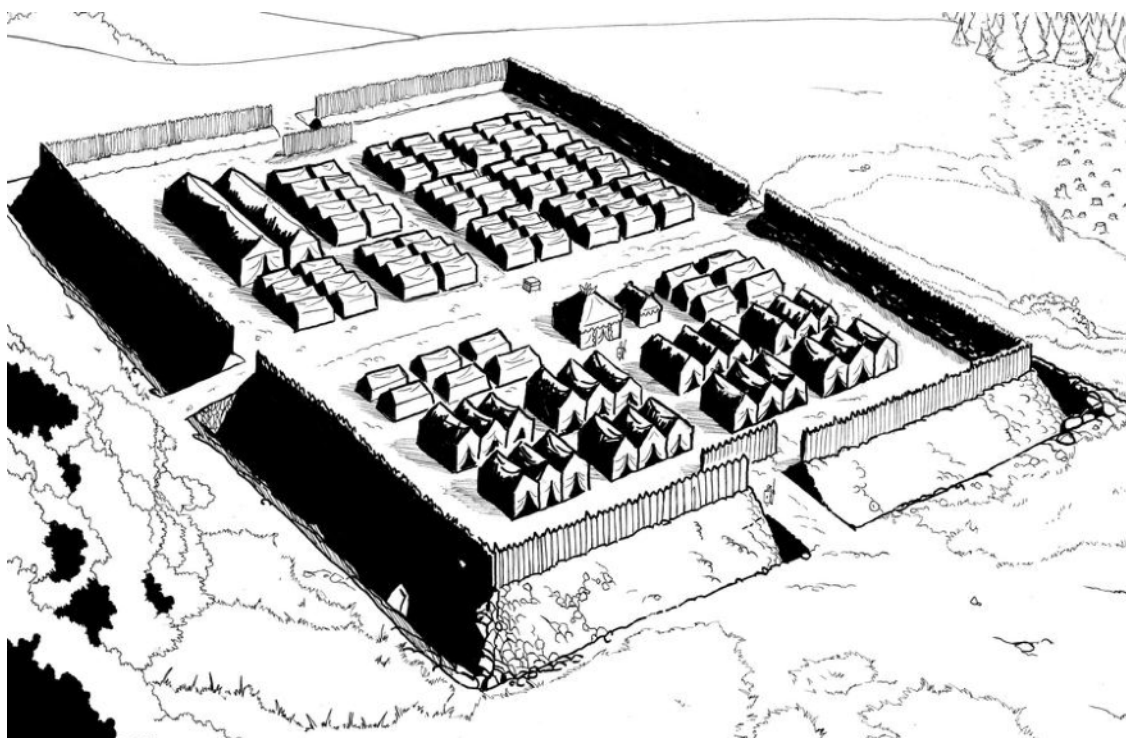
40. Cicero skrev straks til Cæsar, sendte et par af sine folk af sted og lovede dem store belønninger, hvis de kunne slippe igennem med brevet. De blev fanget undervejs, alle veje var spærret. Af det tømmer der var samlet sammen til forskansningerne, blev der med utrolig hast rejst ikke mindre end 120 tårne; mangler i befæstningen blev afhjulpet. Næste dag havde fjenden fået samlet endnu meget større styrker, de løb storm mod lejren, fyldte gravene. Vore folks modstand var som dagen før. Således gik det dag ud og dag ind. Nætterne igennem sled og arbejdede soldaterne; de syge fik ingen hvile, de sårede heller ikke. Alt hvad der skulle bruges til dagens forsvar, blev gjort parat om natten, bl.a. en mængde skansespyd og pæle der var spidset til og hærdet med ild, tårnene blev forsynet

med bræddegulve, og disse igen med skærm tage af fletværk. Ikke engang Cicero, der havde et svagt hel bred, undte sig nogen hvile om natten - soldaterne, der bekymrede samledes om ham, måtte til sidst tvinge ham til at skåne sig selv.

41. Nerviernes anførere og andre af stormændene som kendte noget til Cicero og derfor mente at have mulighed for at få ham i tale, sendte imidlertid bud, at de ønskede en forhandling med ham. Deres anmodning blev efter kommet, og de sagde det samme som Ambiorix havde sagt til Sabinus: at hele Gallien var under våben; at Germanerne var gået over Rhinen; at angrebene på Cæsars og de andres vinterkvarterer var i fuld gang. De tilføjede og så, at Sabinus var faldet. Til bekræftelse på deres oplysninger henviste de til Ambiorix' tilstedeværelse. De sagde, at hvis Ciceros folk troede de kunne få nogen hjælp fra de andre Romere, der selv var i en håbløs situation, så tog de fejl; endvidere, at de egentlig ikke havde andet imod Cicero og Romerne, end at de lagde deres vinterkvarterer i Gallien, og det ønskede Gallerne ikke skulle fortsætte; det stod soldaterne frit for at forlade lejren, ingen ville krumme et hår på deres hoved; de kunne rejse hvorhen de ville uden at frygte noget som helst. Hertil svarede Cicero blot dette, at det ikke var Romerfolkets skik at tage imod betingelser af en væbnet fjende; hvis Gallerne ville nedlægge våbnene, stod han til deres disposition med at bringe en kontakt i stand med Cæsar; over feltherrens retsindighed taget i betragtning, mente Cicero at have grund til at håbe, at deres gesandter ville opnå det de bad om.

42. Da dette håb var glippet, indesluttede Nervierne lejren med en 9 fod høj vold og en 15 fod bred grav. Denne fremgangsmåde kendte de fra kampene med os gennem de foregående år, og desuden blev de instrueret af fanger fra vor hær. Men da de manglede alle de nødvendige redskaber, var de nødt til at skære græstørven løs med sværdene og med hænderne skovle jorden op i deres korte kapper for at transportere den. At de alligevel på mindre end tre timer fik rejst en belejringsvold, der var tre mil i omkreds, viser bedre end noget andet, hvor mange de var. I de følgende dage tog de fat på at bygge tårne af samme højde som lejrens vold og at lave stiger og skærm tage, ligeledes efter fangernes anvisning.

43. På belejringens syvende dag blev det stormvejr, og så begyndte de at bombardere de på gallisk vis stråtækte lejrhytter med glødende lerkugler og brændende spyd, som blev kastet ved hjælp af slynger. Ilden fængede hurtigt og forplantede sig i den stærke blæst til hele lejrområdet. Fjenderne udstødte høje skrig, som om sejren allerede var vundet, og begyndte at føre tårnene og skærmtagene frem og klatre op ad volden på stigerne. Men soldaterne viste en sådan tapperhed og beslutsomhed, at skønt ilden slog op omkring dem fra alle sider og spyddene regnede ned over dem, og skønt de vidste at hele trænet og alle de res ejendele stod i flammer, var der ingen der forlod vol den, ja næppe en eneste der så sig om; de gik på med større energi og mod end nogensinde. For vore folk var denne dag den værste under hele belejringen; og dog var det den der bragte fjenden de største tab af sårede og dræbte, fordi de trængte sig sammen lige under volden, således at de bageste hindrede de forreste i at trække sig tilbage. Da ilden var taget noget af, førte fjenden et belejringstårn helt frem til volden, og så lod 3. kohortes centurioner deres folk gå tilbage fra det punkt hvor de stod; ved råb og tegn opfordrede de nu fjenderne til at komme ind i lejren. Men ingen af dem vovede det. Så blev de drevet væk med stenkast fra alle sider og tårnet sat i brand.

Tegning af en romersk feltlejr (lat. *castra romana*). Ciceros lejr har set lidt anderledes ud; fordi det var en vinterlejr (lat. *castra hiberna*) har alle teltene sandsynligvis været erstattet af lidt lunere træskure.

Kap. 44

1. Erant in ea legione fortissimi viri, centuriones,

qui primis ordinibus appropinquarent, Titus Pullo et Lucius Vorenius.
2. Hi perpetuas inter se controversias habebant, quisnam anteferreretur,

omnibusque annis de locis summis simultatibus contendebant.
3. Ex his Pullo, cum acerrime ad munitiones pugnaretur, "Quid dubitas,"

inquit, "Vorene? Aut quem locum tuae probandae virtutis exspectas?"
4. Hic dies de nostris controversiis iudicabit." Haec cum dixisset, procedit

extra munitiones, quaeque pars hostium confertissima est visa irrumpit.
5. Ne Vorenius quidem tum sese vallo continet,

sed omnium veritus existimationem subsequitur.
6. Mediocri spatio relicto Pullo pilum in hostes immittit

atque unum ex multitudine procurrentem traicit;

quo percusso et exanimato hunc scutis protegunt,

in hostem tela universi coniciunt neque dant regrediendi facultatem.
7. Transfigitur scutum Pulloni et verutum in balteo defigitur.
8. Avertit hic casus vaginam et gladium educere conanti dextram moratur

manum, impeditumque hostes circumsistunt.

9. Succurrit inimicus illi Vorenius et laboranti subvenit.
10. Ad hunc se confestim a Pullone omnis multitudo convertit:
11. Illum veruto arbitrantur occisum. Gladio comminus rem gerit Vorenius
atque uno interfecto reliquos paulum propellit.
12. Dum cupidius instat, in locum deiectus inferiorem concidit. Huic rursus
circumvento fert subsidium Pullo,
13. atque ambo incolumes compluribus interfectis summa cum laude sese
intra munitiones recipiunt.
14. Sic fortuna in contentione et certamine utrumque versavit,
ut alter alteri inimicus auxilio salutique esset,
neque diiudicari posset, uter utri virtute antefendus videretur.

Pullo (tv.) og Vorenius (th.), spillet af hhv. Ray Stevenson og Kevin McKidd i HBO's
tv-serie *Rome* fra 2005

45. Jo længere belejringen varede, des mere voksede bekymringerne og vanskelighederne - især naturligvis fordi der var så mange sårede og forsvarsstyrken dermed var stærkt reduceret - og desto hyppigere forsøgte man at få bud af sted med brev til Cæsar; ingen af dem nåede frem, nogle blev standset så nær ved lejren, at vore folk kunne se, hvordan de blev mishandlet og dræbt. Der var i den romerske lejr en eneste Nervier, en mand af ret fornem slægt, ved navn Vertico, som ved belejringens begyndelse var flygtet over til Cicero, og som i enhver henseende var til at stole på. Han fik ved løfte om frihed og store belønninger en af sine slaver til at bringe et brev til Cæsar. Han gemte det i sit spyd og fik det på den måde ud af lejren. Som Galler kunne han rejse blandt Gallere uden at vække mistanke. Han nåede frem, og af ham hørte Cæsar om Ciceros og hans legions fortvivlede situation.

46. Cæsar modtog brevet sent på eftermiddagen og sendte straks bud til kvæstoren M. Crassus, hvis vinterkvarter var hos Bellovacerne 25 mil borte, med ordre om at bryde op med sin legion ved midnat og hurtigt slutte sig til ham. Crassus drog af sted øjeblikkelig. Et andet bud sendte Cæsar til legaten C. Fabius; han fik ordre til at føre sin legion ind i Atrebaternes land, som Cæsar vidste at han selv ville komme til at passere igennem. Han skrev til Labienus, at han skulle rykke frem til Nerviernes grænse med sin legion, forudsat at han mente det forsvarligt at forlade sit kvarter. Resten af hæren, som lå noget længere borte, havde han ikke tid at vente på. Omkring 400 ryttere fik han samlet sammen fra den nærmeste omegn.

47. Omtrent ved den tredje time ankom Crassus' fortrop og meldte, at han nærmede sig, og Cæsar selv rykkede 20 mil frem den dag. Crassus gav han kommandoen i Samarobriva med en legion, idet han her efterlod hærens træner, de galliske gidsler, arkivet og kornlagrene til hele vinterens forbrug. Fabius mødte efter ordre med sin legion - lidt senere end ventet. Labienus derimod var i en vanskelig situation, idet alle Treverernes styrker på dette tidspunkt nærmede sig hans lejr. Han havde hørt om Sabinus' død og blodbadet på hans kohorter, og han frygtede nu, at et opbrud fra lejren ville blive opfattet som flugt, og at han ikke ude i terrænet ville kunne stå sig mod fjenderne, så meget mere som han vidste, at de efter den store sejr fornylig var meget selvsikre. I sit svarbrev til Cæsar forklarede han derfor, hvor risikabelt det ville være at føre legionen ud af vinterkvarteret; han redegjorde indgående for begivenhederne hos Eburonerne og meddelte, at Treverernes rytterstyrker og infanteri havde lejret sig tre mil fra hans kvarter.

48. Cæsar forstod hans beslutning. Skønt han således nu i stedet for tre kun havde to legioner til sin disposition, fortsatte han dog sin fremrykning, idet han betragtede hurtig handling som det eneste der kunne redde situationen. I store dagsmarcher nåede han frem til Nerviernes land. Der hørte han fra fangerne, hvordan det stod til i Ciceros lejr, og hvor kritisk hans stilling var. Det lykkedes ham da med løfte om store belønninger at få en af de galliske ryttere til at bringe et brev til Cicero. Han skrev det med græske bogstaver, for at hans planer ikke skulle komme til fjendens kundskab, hvis det blev opsnappet undervejs. Hvis buddet ikke kunne slippe ind i lejren, skulle han binde brevet fast til kasteremmen på sit spyd og kaste dette ind over volden. I brevet stod, at Cæsar var brudt op med sine legioner og snart ville være der, samt en opfordring til fortsat at holde ud. For ikke at risikere noget kastede Galleren, som ordren lød, spyddet ind over volden. Tilfældet ville, at det ramte et tårn, og der sad det fast he le to dage, og først den tredje blev det opdaget af en af soldaterne, som tog det ned og afleverede det til Cicero. Han løb hurtigt brevet igennem, og jubelen var stor, da han læste det op for soldaterne. Samtidig så de røgen af ildebrande i det fjerne, og så bortvejredes enhver tvivl om, at Cæsars legioner nærmede sig.

49. Da Gallerne fik det at vide (de havde rekognosceringspatruljer ude), opgav de belejringen og gik med alle deres styrker mod Cæsar. De havde omkring 60.000 mand. Cicero benyttede sig af den nye situation og fik gennem den ovenomtalte Vertico fat i en Galler han kunne sende afsted med brev til Cæsar. Han pålagde ham at være forsigtig undervejs, men i øvrigt at gøre sit yderste for at nå frem. I brevet meddelte han, at fjenden havde hævet belejringen og nu kastede alle sine styrker mod Cæsar. Dette brev fik Cæsar ved midnat. Han meddelte sine folk indholdet af det og tilføjede et par opmuntrende ord. Tidligt næste morgen brød han op, og efter en fremrykning på omkring fire mil observerede han store fjendtlige styrker på den anden side et dalstrøg, hvor der løb en bæk. Det var en risikabel sag med så små styrker at indlade sig i kamp i dette terræn, og da han vidste, at Cicero nu var befriet for belejringen, mente han, at han roligt kunne sagtne tempoet i operationerne. Han gjorde holdt og slog lejr på det bedste sted han kunne finde. Den kunne ikke blive ret stor, da han havde knap 7.000 mand, som endda var uden træn, men ved at gøre lejrens gader så smalle som muligt fik han den til at tage sig endnu mindre ud; hans hensigt var at få fjenden til at regne med en let sejr. Imidlertid sendte han recognosceringsfolk ud i alle retninger for at undersøge, ad hvilken vej det var lettest at komme over dalen.

50. Bortset fra et par mindre ryttertræfninger nede ved bækken holdt begge parter sig den første dag i ro. Gallerne ventede på forstærkninger der endnu ikke var kommet, Cæsar håbede på at kunne lokke fjenderne over bækken ved at give dem indtryk af at han var bange, så at han kunne tage kampen foran sin egen lejr; hvis det ikke lykkedes, ville han i alt fald kunne nå at få noget at vide om vejene, så at han kunne gå over dalen og åløbet uden at risikere for meget. Tidligt næste morgen rykkede fjendens rytteri frem mod lejren og engagerede sig med vore ryttere. Cæsar gav dem ordre til frivilligt at trække sig tilbage til lejren; samtidig lod han voldene bygge højere på alle sider og portene spærre, og soldaterne fik besked på at afstedkomme så meget tummel og forvirring under arbejdet som muligt, så fjenden fik indtryk af almindelig forskrækkelse og rådvildhed i lejren.

51. Derved lod fjenderne sig lokke til at gå over bækken og opstille deres slagorden i et for dem uheldigt terræn, og da så Cæsar ovenikøbet trak sine folk tilbage fra volde, rykkede Gallerne nærmere og kastede deres spyd fra alle sider ind over skanserne; de sendte udråbere hele vejen rundt omkring lejren for at proklamere, at enhver Galler eller Romer der ville gå over til dem inden den tredje time, frit kunne gøre det; efter det tidspunkt ville det være for sent. Foragten for os blandt Gallerne blev mere og mere åbenlys; vi havde dækket portene med et enkelt lag græstørv, så de troede der var helt blokeret og det derfor var umuligt at bryde ind i lejren den vej, men så begyndte de i stedet at rive palisaderne op med de bare næver og at fylde graven. Nu var øjeblikket inde: Cæsar lod infanteriet bryde ud gennem alle portene, rytteriet kom efter, og i en håndevending var fjenden kastet på flugt. Der var ikke een der satte sig til modværge. Mange blev hugget ned og alle de flygtende kastede deres våben fra sig.

52. Da terrænet bestod af skov og sump, vovede Cæsar ikke at forfølge fjenden, men brød i stedet op fra sin lejr og nåede samme dag med alle sine styrker i god behold frem til Ciceros lejr. Her beundrede han de belejringstårne fjenderne havde rejst, deres skærmtage og skanser. Da han holdt revy over Ciceros legion, konstaterede han, at næppe een soldat ud af ti var usåret. Hvad han her så, gav ham et begreb om, hvor kritisk situationen havde været, og hvilken tapperhed der var blevet udvist. Som rimeligt var, udtalte han den højeste anerkendelse af Ciceros og hans legions indsats. Han henvendte ordet til de enkelte centurioner og militærtribuner - at deres tapperhed havde været ud over det sædvanlige, vidste han fra Cicero. Om Sabinus' og Cottas skæbne fik han nærmere underretning gennem fangerne. Næste dag kaldte han alle soldaterne sammen og gav en redegørelse for, hvad der var hændt. Han tilføjede et par beroligende og opmuntrende ord;

han fremhævede, at nok havde en enkelt officers ubesindige dispositioner medført et alvorligt nederlag, men at de ikke derfor behøvede at tabe modet; de udødelige guders nåde og deres egen tapperhed havde hin dret, at denne ulykke fik alvorlige følger; fjendens glæde ville blive kort, og soldaterne skulle heller ikke komme til at sørge længe.

[...]

ΡΩΜΑΙΟΣ ΕΚΑΤΟΝΤΑΡΧΟΣ
Ο Ρωμαίος εκατόνταρ-
δημοκρατικής περιόδου π
εδώ φέρει ανοικτά κράνη
τύπου (η εμμονή πολλών εικ
απεικονίζουν διαρκώς του
κράνη «Μοντεφορτίνο» μα
από την ιστορική πραγ
αντεστραμμένο λοφίο «δω
κοντομάνικο αλυσσίδι
φολιωτές επω
περικνημίδες και ανδρ
μεταλλικές ενισχύσεις
(Εικονογράφηση - Σχόλια - Εν
έρευνα: Χρήστος Γιαννό
Εκδόσεις